

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Pěstounská péče

Autor: Klára Foldynová

Oponent: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Klárou Foldynovou je zaměřena na problematiku pěstounské péče. Jde o téma značně tradiční, kterému je v právní nauce věnována dlouhodobá soustavná pozornost. Autorka si tak volí téma poměrně náročné, neb přinést vlastní či nový pohled je v základu poměrně obtížné. Na druhou stranu je však třeba připomenout, že i problematika pěstounské péče byla dotčena rekonstrukcí soukromého práva. Současně je patrné, že výrazné posílení významu pěstounské péče v právní úpravě a praxi v době krátce před rekonstrukcí stále přináší řadu výkladových otázek, na které je možné hledat odpovědi. Je tak nepochybné, že problematika pěstounské péče je plně způsobilá k bližšímu zpracování v podobě diplomové práce.

Samotný text je rozdělen do třech částí. První, nejrozsáhlejší, je nazvána *Institut pěstounské péče*. Autorka se v ní pokouší celistvě vymezit pěstounskou péči jako takovou. Svůj výklad zahajuje historickým exkurzem, dále se zabývá principem nejlepšího zájmu dítěte a pojmem a účelem pěstounské péče. Následně je pozornost věnována formám pěstounské péče, předpokladům svěřeni do pěstounské péče, jejímu trvání, zrušení a zániku. Samostatně je pojednáno o procesních aspektech zvolené problematiky. Druhá část (cca 15 stran) je věnována právům a povinnostem pěstouna, rodiče svěřeného dítěte a dítěte samotného. Poslední část (cca 5 stran) je zaměřena na SOS dětské vesničky.

Rozvržení tématu není v zásadě co vytknout. Kritickou poznámku je však třeba učinit k až příliš širokému záběru výkladu, resp. malému rozsahu práce. Autorka si za cíl své práce zvolila komplexní zpracování pěstounské péče. Nepočítáme-li *Úvod* a *Závěr*, čítá samotný text necelých padesát stran. Rozsah odevzdaného textu autorku samotnou značně limituje v možnosti podat výklad hlubší a méně popisný. Větší rozsah (resp. užší pojetí vkladu) by jí umožnilo přinést do práce více vlastní invence, myšlenek a postřehů. Stávající podoba práce sice umožňuje čtenáři seznámit se se základy úpravy pěstounské péče, nic výrazně vlastního však nepřináší, mnohé zůstává zmíněno spíše okrajově (např. procesní aspekty). Uvedený přístup ke zpracování demonstruje například kapitola věnovaná SOS vesničkám, která svým stylem a rozsahem odpovídá (mnohdy doslovně) citovaným internetovým stránkám (zaměřeným primárně na laickou veřejnost).

Zásadní výhradu je však třeba mít k citačnímu aparátu autorky, jakož i k dodržení pravidel citační etiky. V některých pasážích není dostatečně citováno. Příkladem může být hned úvod práce, kde autorka podává výklad historických souvislostí. Lze očekávat, že všechny zde uváděné informace nezjistila pouhým samostudiem dobové právní úpravy, citace odkazující na odbornou literaturu však chybí. Při bližším pohledu pak čtenář zjišťuje, že text uvedený v kap. 1. 1. je tak říkající „vzobaný“ z práce Veroniky Smolíkové *Tradice pěstounské péče v českých zemích*, kterou tato autorka obhájila

v roce 2014 na PF MU a posléze v témže roce vydala v knižně ve vydavatelství Key Publishing. Diplomantka její dílo necituje. Jediný odkaz je možné najít v poznámce pod čarou, kterou je zakončena úplně poslední věta celé kapitoly. Autorka se přitom uvedenou prací inspirovuje téměř doslovně. Kopírování celých vět z různých částí zmiňované práce a občasné přeformulování jejich úvodů či konců sice vede k tomu, že automatický univerzitní systém pro sledování shody textu žádnou shodu nenalézá, nic to však nemění na tom, že autorka necituje cizí dílo (formulace, věty...), tak jak by měla. Současně je zřejmé, že vytváření kapitoly 1.1 pro ni bylo jen minimálně náročné, vlastní přínos lze hledat jen obtížně. Pro doložení uvedených tvrzení je možné odkázat na text kapitoly 1.1.4 *Vývoj pěstounské péče po roce 1989* a srovnat jej s textem, který je možné nalézt na s. 79 - 85 výše zmíněné diplomové práce V. Smolíkové – *Dalším důležitým milníkem bylo přijetí zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí. ... V souvislosti s přijetím tohoto zákona a současným zrušením zákona o pěstounské péči došlo k přesunu úpravy pěstounské péče do zákona o rodině a současnému vypuštění podmínky pojmového znaku dlouhodobosti pěstounské péče. ... V rámci výše uvedených změn právní úpravy, které proběhly v roce 2000, mohlo být dítě svěřeno i do krátkodobé (přechodné) pěstounské péče, tj. nejen do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče či do péče poručníka či opatrovníka. Zákonem č. 165/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, byla nově zavedena odměna pěstouna ve zvláštních případech. Zákonem č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, byla zavedena pěstounská péče na přechodnou dobu... K posledním změnám v rámci úpravy pěstounské péče došlo v souvislosti s účinností NOZ129 . Přelomovou změnou je nepochybně opětovné začlenění rodinněprávní úpravy do kodexu občanského práva. Jsou zde nově upraveny instituty předpěstounské péče i pěstounské péče na přechodnou dobu se změnami... Nová úprava pěstounské péče dle NOZ...rozšiřují kritéria nároků na osobu pěstouna. ... NOZ jasně deklaruje, že pěstounská péče je institutem dočasným. Soud svěřuje dítě do pěstounské péče na dobu trvání překážky, která brání rodičům v osobní péči o dítě ... Nová úprava pojímá institut pěstounské péče jako dočasnou osobní péči o dítě po dobu, kdy o něj nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník. ...soudu ponechána pravomoc rozhodnout z důvodů hodných zvláštního zřetele jinak*

V souvislosti s přijetím NOZ bylo nutné připravit také nové procesní předpisy. Bylo přistoupeno k vyčlenění části třetí hlavy páté OSŘ a jejímu vtělení do nového zákona o zvláštních řízeních soudních¹⁴³ . Tento zákon upravuje také řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, včetně péče pěstounské a předběžných opatření upravujících poměry dítěte.

V roce 2006 byl v rámci pěstounské péče zaveden nový institut přechodné pěstounské péče, neboli pěstounské péče na přechodnou dobu. ... V důsledku polovičatosti právní úpravy však nebylo uspokojivě vyřešeno hmotné zabezpečení tohoto typu pěstounů, resp. nebylo odlišeno od hmotného zajištění osoby vykonávající obecnou pěstounskou péči. Málokdo si mohl dovolit zůstat během „čekání na dítě“ bez prostředků či vykonávat zaměstnání slučitelné s nárazovitým výkonem pěstounské péče na přechodnou dobu. Tento problém se nakonec podařilo vyřešit novelizací zákona o sociálně- právní ochraně dětí. ...Díky této novelizaci se během roku 2013 zvýšil celkový počet pěstounů z 8 900 na 9 700, přičemž počet profesionálních pěstounů vzrostl ze sedmi na 115. ...Od účinnosti novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí byly zrušeny §§ 44 až 47, které upravovaly výkon kolektivní pěstounské péče, tj. zařízení pro výkon pěstounské péče.

S prohrěšky obdobného typu je možné se setkat i jinde v práci. Na s. 25 např. autorka uvádí: „*Některé příčiny zrušení pěstounské péče rozebírá Průšová ve svém článku. Vychází přitom ze svých zkušeností...*“. Jde zjevně o formulaci (a následně i text) převzatou od jiného autora. Samotný článek autorky L. Průšové (*Analýza příčin ukončení a zrušení náhradní rodinné péče na návrh pěstounů před dosažením zletilosti dítěte* publikovaný v rámci sborníku: *Aktuální otázky náhradní rodinné péče* v roce 2009, ISBN 978–80–254–5957–7) není citován vůbec (jakkoliv jsou z něj přebírány závěry v podstatě doslovně) a není uveden ani v přehledu použité literatury.

Formální stránka je na velmi dobré úrovni. Autorka se dopouští minima prohrěšků proti pravidlům pravopisu. Formátování je konstantní. Strukturování práce je přehledné.

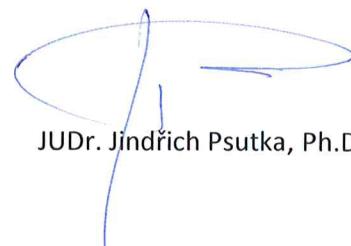
Závěrem je možné konstatovat, že se autorce podařilo odevzdat text, který mapuje základy problematiky pěstounské péče. Jednoznačně kladnému hodnocení však brání některé nedostatky. Autorka mohla jistě na dané téma odevzdat text mnohem rozsáhlejší a podat tak výklad o poznání hlubší a propracovanější. Čtenáře mohla obohatit mnohem více vlastními závěry a myšlenkami. Podstatnou výtku je nutné učinit k dodržování pravidel správného citování.

S ohledem na uvedené práci k obhajobě doporučuji, výsledné hodnocení by mělo odrážet výkon autorky při obhajobě práce, jakož i výše podané hodnocení, jehož výrazně negativní postřehy by se měla diplomantka pokusit v rámci obhajoby co nejvíce rozptýlit.

Otázky k obhajobě:

- 1) Vysvětlíte systém dávek pěstounské péče. Jak a proč došlo k jejich změně?
- 2) Musí pěstoun podstupovat odbornou přípravu?

V Plzni dne 2. května 2018

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.